

В номері:

Створення першої кінологічної
служби в Києві, 1904

Дві війни – дві собаки –
одна надія

Червень, 2026

Fancy Dog Show

Перша виставка собак в
Одесі

Артем Чередник –
Майстер
перевтілення.
Інтерв'ю

Кінометрія: історія, розвиток
та значення промірів

Тваринні архетипи
української культури: від
Сірка до котиків ЗСУ

DM

Dog's Multiverse Journal

В номері:

Функціональність
понад моду. Бордер-тер'єр

Лавандиш, або Дотик
природи: досвід з ароматерапії

Правові аспекти
собаківництва

**Спецвипуск:
ІСТОРІЯ • КУЛЬТУРА •
НАУКА • ВІЙНА • ПРАВО**

Dog's Multiverse - це незалежний науково-популярний кінологічний журнал, присвячений світу собак у всіх його напрямках: від науки та історії до практичного досвіду заводчиків, власників і фахівців.

Dog's Multiverse поєднує науковий підхід, практичний досвід і любов до собак, створюючи простір для всіх, хто цікавиться кінологією.

На сторінках журналу публікуються матеріали про породи собак, генетику, анатомію, фізіологію, селекцію й сучасну кінологію. Окрему увагу ми приділяємо історичним темам - розвитку кінології, першим виставкам собак, становленню порід та ролі собаки в житті людини в різні періоди історії.

У журналі також висвітлюються актуальні сучасні теми: собаки-герої на фронті, робота службових собак, питання адаптації, виховання, утримання та добробуту собак у сучасному світі.

Засновник та видавець

Кінологічна Спільнота Перлина України

Головний редактор

Валерія Ефендієва

Літературний редактор

Антон Вершинін

Артдиректор

КіноСвіт 2022

Випусковий редактор

Ольга Козирська

Фотоматеріали

Архів Кінологічної Спільноти Перлина
України

Авторські матеріали редакції

Відкриті історичні джерела

Редакційна колегія

Вячеслав Бочаров, Тетяна Подсевальнікова

Тематика журналу

Кінологія • Наука • Історія • Генетика •

Освіта • Культура собаківництва • Право •

Місія журналу

Популяризація відповідального
собаківництва, кінологічної науки,
культури та освіти.

Мова видання

Українська, Англійська

Контакти редакції

Сайт:

<https://ucc-ucc.com/journal-dogsmultiverse/>

Email: dogsmultiverse@gmail.com

Адреса: Україна, Одеса

**Спецвипуск:
ІСТОРІЯ • КУЛЬТУРА •
НАУКА • ВІЙНА • ПРАВО**

Головні матеріали номера

**ДВІ ВІЙНИ - ДВІ СОБАКИ,
ОДНА НАДІЯ**

**ПЕРША КІНОЛОГІЧНА
СЛУЖБА У КИЄВІ, 1904**

FANCY DOG SHOW

КІНОМЕТРІЯ

**БОРДЕР-ТЕР'ЄР:
ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ ПОНАД
МОДУ**

**«СОБАКИ ДИВЛЯТЬСЯ В
ДУШУ»: ІСТОРІЯ ЧЕРЕЗ
ВТРАТИ, ДРУЖБУ І ПАМ'ЯТЬ**

**ПЕРША ВИСТАВКА СОБАК В
ОДЕСІ**

ВІД СІРКА ДО «КОТИКІВ ЗСУ»

**ПРАВОВІ АСПЕКТИ В
СОБАКІВНИЦТВІ**

АРОМАТЕРАПІЯ ДЛЯ СОБАК

Від тер'єра Ріпа серед руїн Лондона до харківської Мрії під завалами війни в Україні

Георгій Рудий, Олександр Ергант і вівчарка Гексе

Історія передвиставок собак

Історія, розвиток та значення промірів у кінології

Стандарт, характер і призначення породи

Артем Чередник - Майстер перевтілення. Інтерв'ю.

Факти і легенди

Тваринні архетипи української культури

Колонка юриста: правовідносини та відповідальність власника собаки

Практичний досвід заводчика з використання ароматерапії

Дві війни - дві собаки - одна надія

Війна змінює міста, людські долі й навіть саме відчуття часу. Але є те, що не змінюється навіть серед руїн, сирен і пилу зруйнованих будинків - відданість собаки людині.

У різні століття, під різними небесами, собаки знову й знову ставали поруч із людьми там, де панували страх і смерть.

У 1940 році палаючий Лондон здригався від нальотів авіації під час Другої світової війни. Будинки перетворювалися на кам'яні пастки, а під уламками залишалися люди, які чекали на порятунок. Саме тоді серед хаосу з'явився маленький тер'єр на ім'я Ріп.

Він не мав спеціальної підготовки. Ніхто не вчив його шукати людей під завалами. Але пес ніби відчував людський біль. Ріп зупинявся серед руїн, приношувався, завмирав на мить -

і починав подавати сигнал. Рятувальники йшли за ним і раз за разом, знову знаходили тих, хто вижив. Разом зі своїм доглядачем Кінгом маленький тер'єр врятував 107 життів, серед яких було 30 дітей.

Та одна історія назавжди залишилася в пам'яті людей. Під час чергових пошуків Ріп раптом зник у вузькій щілині між бетонними плитами. Минали хвилини, і рятувальники вже боялися, що пес не повернеться.

Але невдовзі він знову з'явився - тягнучи зубами згорток із постільної білизни. Усередині було немовля. Дитину та її матір вдалося врятувати. А після завершення війни саме ця родина забрала Ріпа до себе.

За свою відданість пес отримав медаль Марії Дікін - одну з найвищих нагород для тварин. Але для людей він став значно більшим, ніж просто

нагороджений собака. Він став символом надії серед руїн війни.

Минуло понад вісімдесят років. Історія ніби повторилася - тепер уже в Україні. Під час повномасштабної війни Росії проти України серед зруйнованих будинків Харкова почала працювати службова собака - рятувальниця Мрія. Вона стала першою собакою в Україні, яка в умовах великої війни знайшла живу людину під завалами після ворожого обстрілу.

До війни Мрія проходила підготовку для пошуку зниклих людей у лісах і важкодоступних місцевостях. Але війна змінила все. Її навички довелося адаптувати до нової реальності - руїн житлових будинків, понівечених кварталів і критичної інфраструктури.

Серед пилу, бетону й запаху гару вона шукала тих, хто ще мав шанс вижити. Разом зі своєю кінологинею Олександрою, вона працювала у надзвичайно небезпечних умовах. Під час одного з виїздів вони потрапили під повторний російський обстріл, але не залишили місце пошуку й продовжили рятувальну операцію.

Саме за врятовані людські життя Мрія отримала почесне звання «Собака-герой України».

Мрія стала для багатьох українців символом витримки, відданості та тихої мужності. Вона не знає, що таке війна, політика чи ненависть. Вона просто шукає людину. Шукає доти, доки є хоча б найменший шанс знайти життя під уламками. Собаки йдуть туди, де люди майже втрачають надію. І іноді саме собаче серце знаходить життя серед тиші зруйнованого світу.

Dog's Multiverse

Journal

Між маленьким тер'єром із зруйнованого Лондона 1940-х і українською службовою собакою з Харкова лежать десятиліття історії, різні країни та різні війни. Але їх об'єднує головне - безумовна відданість людині.

Перші кроки кінологічної служби: як Київ став колыскою поліцейської кінології.

Валерія Ефендієва

На початку ХХ століття Київ стрімко змінювався. Велике місто росло, разом із ним зростала й злочинність. Поліція вже не справлялася старими методами, а розкриття тяжких злочинів часто залежало не від доказів, а від випадку. Саме тоді в Києві почала народжуватися нова система кримінального розшуку - сучасна, технічна, майже революційна для свого часу. І поруч із людьми на службу вперше стали собаки.

Історія української кінології нерідко в різних джерелах починається з радянського періоду або військових шкіл службового собаківництва. Довгий час у історико-правовій літературі також вважалося, що перші службові собаки в системі поліції, на той час імперії, з'явилися лише у 1906 році в прибалтійських губерніях.

Проте архівні документи та факти свідчать зовсім про інше: справжній початок поліцейської кінологічної служби стався значно раніше - саме в Києві, ще у 1904 році.

Центральною постаттю цієї історії став Георгій Михайлович Рудий — людина, яка випередила свій час. У 1901 році йому доручили очолити розшукову (сискну) частину Київської міської поліції. Для більшості чиновників того часу кримінальний розшук залишався консервативною структурою, але Рудий бачив майбутнє інакше.

Скориставшись службовим відрядженням, восени 1901 року він вирушив до Лондону та Парижу, де вивчав роботу кримінальної поліції Англії та Франції. Для того часу це був майже безпрецедентний крок. Європа вже довгий час активно використовувала антропометрію,

дактилоскопію, нові методи криміналістики, тоді як у імперії до таких нововведень часто ставилися скептично.

Повернувшись до Києва, Рудий розпочав масштабну реорганізацію розшукового (сискного) відділення. Він створював антропометричні кабінети, впроваджував дактилоскопію, вивчав європейський досвід і наполегливо намагався модернізувати систему розшуку, навіть попри нерозуміння та спротив “згори”. Але найбільш сміливим його рішенням стало впровадження службових собак у поліцейську роботу.

У грудні 1904 року для потреб Київської сискної поліції в німецькому місті Швельм було придбано чотирьох Німецьких вівчарок різної статі. Це стало справжньою революцією для кримінального розшуку того часу.

У придбанні собак допомагав редактор

німецького журналу «Polizei-Hund» Вільгельм Майстер. Серед усіх собак особливо виділялася дворічна вівчарка Гексе. Вона мала досвід служби в німецькій поліції, брала участь у затриманні злочинців та навіть вже отримувала нагороди на змаганнях поліцейських собак.

Але для роботи із собаками потрібні були й спеціалісти. Так у Києві з'явився перший дипломований кінолог - Олександр Ергант. У листопаді 1904 року його відрядили до Німеччини для вивчення методів дресирування та підготовки поліцейських собак. Майже місяць Ергант навчався тонкощам службового собаківництва, а 20 грудня повернувся до Києва разом із Гексе та офіційним атестатом про успішне проходження навчання.

Саме цей момент можна вважати народженням професійної кінологічної служби в Києві.

І дуже швидко Гексе довела ефективність нової системи.

17 січня 1905 року в Києві сталося жорстоке вбивство Євдокії Івасько. На місце злочину прибули співробітник сисної поліції Унгурян та кінолог Ерганта разом із Гексе. Собака уважно обстежила місце вбивства, обнюхала натовп людей, але не знайшла потрібного запаху.

Тоді Гексе привезли до Печерської дільниці, де утримувався підозрюваний убитої - Філіп Івасько. Його поставили серед шістдесяти людей. Собака почала обходити натовп, а коли підійшла до Іваська - різко кинулася до нього й загавкала. Потім знову повернулася, почала смикати кошик із білою ганчіркою (з міста злочину) та не відходила від чоловіка.

Для того часу це виглядало майже неймовірно. Поліцейський собака фактично допоміг викрити вбивцю.

Сьогодні службові собаки є звичним явищем у поліції, армії, рятувальних службах. Але понад сто років тому все це лише починалося - і починалося саме у Києві.

Історія Георгія Рудого, Олександра Ерганта та вівчарки Гексе - це історія про собак і це історія про людей, які не боялися впроваджувати нове, навіть коли система не була до цього готова. Вони першими зрозуміли те, що сьогодні здається очевидним: собака може бути не лише другом людини, а й її справжнім партнером у боротьбі за безпеку та життя.

Fancy Dog Shows - витоки виставкового собаківництва в Англії

Ефендієва Валерія

Попри те, що офіційною першою виставкою собак традиційно вважають виставку мисливських собак у Ньюкаслі 1859 року, різноманітні форми публічних показів собак існували значно раніше.

Одним із перших популяризаторів раннього виставкового собаківництва був Джеммі Шоу (Jemmy Shaw) - колишній боксер, учасник боїв на "голих" кулаках та власник кількох пабів у Лондоні.

Його особистість дуже яскраво відображала суперечливу Вікторіанську епоху. Джеммі Шоу прожив багатогранне життя - від учасника жорстоких видовищ до підприємця, чия діяльність несподівано вплинула на розвиток культури домашніх тварин-компаньонів.

Він керував кількома відомими лондонськими пабами: The Blue Anchor на Bunhill Row, а з 1853 року - The Queen's Head на Windmill Street у районі Haymarket. Саме ці заклади стали місцем зустрічей заводчиків, мисливців, любителів собак та

організаторів перших dog shows. Тут поступово формувалося середовище, яке пізніше переросло у виставковий dog fancy рух. Особливо цікавим є те, що діяльність Шоу поєднувала дві протилежні сторони тогочасного суспільства.

З одного боку, він був пов'язаний зі світом жорстоких розваг - собачими боями, щурячими ямами та іншими популярними видовищами Вікторіанської Англії. З іншого - саме через культуру розведення собак та декоративних щурів він став частиною формування нових, більш емоційних та товариських стосунків між людиною і твариною.

Ця подвійність дуже характерна для Вікторіанської епохи - часу, коли поряд із жорстоким використанням тварин починали зароджуватися: культура домашніх улюбленців, племінне собаківництво, виставковий

рух, перші товариства захисту тварин. Саме тому постать Джеммі Шоу є важливою для розуміння ранньої історії dog fancy.

На відміну від майбутніх офіційних виставок, де оцінювали, наприклад, робочі якості мисливських собак, або екстер'єр, в пабах оцінювали в зовнішності виключно атлетизм або, навпаки, екстремальну декоративність. Наприклад, Джеммі Шоу пишався тим, що міг вивести тер'єра вагою всього 4,5 фунта (близько 2 кг), який при цьому мав анатомію «як у скакового коня» і мав серце лева.

У відомій праці соціолога Генрі Мейх'ю «London Labour and the London Poor» (1861 р.) детально описується побут Джеммі Шоу та його середовища. В пабах Шоу збиралися: професійні лондонські ловичі щурів та викрадачі собак (*dog-nappers* - викрадення породистих собак заради викупу було прибутковим нелегальним бізнесом), британські аристократи й багаті джентльмени, які шукали азарту, купували породистих собак за шалені гроші та хизувалися своїми улюбленцями.

Вже на початку 1850-х років у Лондоні починають активно проводитися

Fancy Dog Shows - ранні прототипи виставок декоративних (на той час цей термін вживався в якості рідкісних та дивовижних) і породних собак.

За окремими джерелами, подібні шоу проходили вже у 1851 році. Вони організовувалися любителями рідкісних порід собак та проводилися у пабах і тавернах. Такі заходи швидко стали популярними серед міської публіки.

Незважаючи на платний вхід у шість пенсів та доволі сумнівну репутацію місць проведення, виставки мали величезний успіх.

Відвідувачі вишикувалися у черги, щоб побачити незвичайних собак та поспілкуватися із заводчиками.

Серед порід, які демонструвалися на ранніх Fancy Dog Shows, згадувалися: Italian Greyhounds, Chinese Pugs, Skye Terriers, Bulldogs, Black and Tan Terriers, а також собаки екстремальних розмірів. На той момент виставки ще

не мали: офіційних стандартів порід, системи експертизи, племінних книг, єдиних правил оцінювання. Проте саме вони стали першим кроком до створення організованого виставкового собаківництва.

Важливу роль у розвитку ранніх dog shows відіграв Чарльз Ейстроп (Charles Aistrop), якого пов'язують із розвитком виставок декоративних собак та діяльністю Toy Dog Club - одного з перших офіційних собачих клубів Англії.

Під його впливом Fancy Dog Shows поступово почали переходити від хаотичних публічних демонстрацій до більш організованих заходів із елементами експертизи та породної оцінки. Саме в цей період починають формуватися перші уявлення про породний тип, з'являтися описи бажаного екстер'єру, закладатися основи майбутніх стандартів порід.

Попри доволі хаотичний характер перших Fancy Dog Shows, саме вони стали фундаментом для подальшого розвитку виставкового собаківництва.

У другій половині XIX століття: кількість виставок стрімко зростає, формуються породні клуби, з'являються перші стандарти, починають вестися родовідні книги, виникає офіційна система експертизи собак. Виставки поступово переходять із пабів та таверн до великих виставкових залів, а dog fancy перетворюється на повноцінний кінологічний рух. Попри свою суперечливість, ранні Fancy Dog Shows відігравали надзвичайно важливу роль у розвитку кінології.

Саме вони: популяризували породних собак, започаткували публічну оцінку собак, дали поштовх до формування стандартів порід, стали основою сучасних Dog Show, сприяли розвитку племінного собаківництва. І хоча перші виставки проходили у пабах серед галасливої публіки та атмосфери вікторіанського міста, саме з них почалася історія організованого виставкового собаківництва, яке сьогодні стало невід'ємною частиною світового собаківництва.

Морфометрія в кінології (кінометрія): історія, розвиток та значення промірів.

Ефендієва Валерія

Морфометрія, або кінометрія, є одним із важливих напрямів сучасної кінології, що дозволяє об'єктивно оцінювати будову собаки, його пропорції, функціональність та відповідність породному типу. Система промірів виникла не безпосередньо у собаківництві - її витоки сягають давнього тваринництва, передусім конярства.

Ідея вимірювання тварин з'явилася ще у стародавні часи. Людина прагнула оцінити силу, витривалість і придатність тварин до певної роботи. Найбільшого розвитку ранні системи вимірювання набули у конярстві, оскільки кінь мав величезне значення у військовій справі, транспортуванні та сільському господарстві. У багатьох культурах використовувалися природні одиниці виміру, такі як долоня, лікоть.

Одна долоня дорівнює 4 дюймам, тобто приблизно 10,16 см.

Для вимірювання тварин застосовували: мірні палиці, мотузки, ремені, пізніше - спеціальні вимірювальні інструменти. За допомогою мотузки визначали: довжину корпусу, обхват грудей, висоту в холці. Після цього мотузку прикладали до лінійки або палиці для визначення точного розміру.

Вже в античному світі існували певні знання про закономірності росту тварин. Давньогрецький полководець і філософ Ксенофонт (близько 430–354 рр. до н.е.) у своїх працях, присвячених верховій їзді та кінському господарству, описував бажані фізичні якості коней і звертав увагу на значення пропорцій тіла.

Античні автори знали, що окремі частини тіла можуть вказувати на майбутній розвиток тварини.

Наприклад, за величиною п'ястної кістки у лошати намагалися прогнозувати майбутній розмір дорослого коня. Таким чином, ще задовго до появи сучасної зоотехнії люди намагалися пов'язати будову тіла тварини з її функціональними якостями.

Для нас найбільш важлива праця Ксенофонта «Kynegetikos» («Про полювання», або «Псова охота»), яка зайняла особливе місце в історії розвитку морфометрії та оцінки собак. Це один найдавніших відомих текстів, присвячених собакам, полюванню та принципам відбору мисливських собак.

Праця була перекладена Г. А. Янчевецьким і видана у Мінтаві у 1880 році під назвою «Псовая охота». Хоча основна частина твору присвячена мистецтву полювання, у тексті містяться надзвичайно цінні для історії кінології описи собак, їхніх якостей, недоліків і вад (ознайомитися з цим твором можна

нашому сайті у розділі Освіта-Бібліотека).

Ксенофонт фактично одним із перших намагався: описувати собак за зовнішніми ознаками, пов'язувати будову тіла з робочими якостями, звертати увагу на недоліки екстер'єру, оцінювати функціональність окремих анатомічних особливостей.

Автор описує, що шляхом відбору формувалися собаки з бажаними якостями для полювання, проте значна частина тварин мала недоліки, які робили їх непридатними для ефективної роботи.

Праці Ксенофонта демонструють, що ще в античному світі люди намагалися систематизувати знання про собак, оцінювати їх не лише за зовнішністю, а й за функціональністю та придатністю до роботи. Саме тому «Kynegetikos» можна вважати одним із перших історичних джерел, у якому простежуються зародки майбутньої

кінометрії та наукового підходу до оцінки собак.

Систематичний розвиток промірів розпочався в Європі у XVIII–XIX століттях разом із розвитком племінного тваринництва. Особливо значний внесок у цей процес зробила Велика Британія, де активно розвивалися: конярство, скотарство, велася селекційна робота.

Племінне тваринництво вже не могло базуватися лише на суб'єктивних спостереженнях.

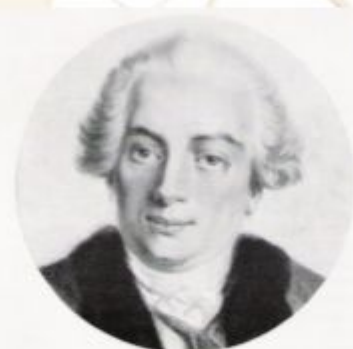
Для прогнозування якостей потомства потрібні були точні та науково обґрунтовані дані. Саме в цей період: формуються системи промірів, виникають перші стандарти, починають використовувати індекси будови тіла, організовуються племінні виставки.

Наприкінці XIX століття вимірювання тварин стають невід'ємною частиною зоотехнічної практики. Для різних

видів тварин використовували власні системи промірів: у коней - близько 20 основних промірів, у великої рогатої худоби - близько 20, у овець - 7, у свиней - 6, у птиці - 8. Основними показниками були: висота в холці, коса довжина тулуба, глибина грудей, ширина грудей, обхват грудини, обхват п'ястка.

Важливу роль у розвитку системи оцінки тварин відіграло введення поняття «екстер'єр». Його пов'язують із французьким вченим, ветеринаром, іпологом, Клодом Бурже́ла, який у 1768 році почав використовувати цей термін для опису зовнішньої будови тварин.

C. BOURGELAT.

Він започаткував історичність окремих частин (статей) тіла коня і ввів практику вимірювання тварин для перевірки пропорційності статури. Саме розвиток вчення про екстер'єр став основою для подальшого

впровадження системи промірів.

У XIX столітті разом із розвитком кінологічних клубів та проведенням виставок починається активна стандартизація порід собак.

З'являється необхідність: точно описувати собак, порівнювати їх між собою, оцінювати відповідність стандарту, вести селекційну роботу.

Окомірна оцінка, хоча й залишалася основним методом експертизи, але вона все має суб'єктивний характер, тому саме для стандартизації потрібні були більш об'єктивні, точні методи, якими стали проміри. Це було важливо і на виставках, і стосувалося порід, де різниця навіть у декілька сантиметрів могла мати значення. Саме тому у цей період починають використовувати кінометрію. Це в першу чергу торкнулося саме мисливських порід.

Одним із перших систематизаторів морфометрії у собаківництві вважають Леоніда Сабанєєва (1844–1898) - зоолога, мисливствознавця. Його внесок полягав у систематизації промірів собак, розробці індексів статури, спробах створити об'єктивну систему оцінки собак. Сабанєєв підкреслював важливість точного вимірювання для: селекції, оцінки робочих якостей, стандартизації

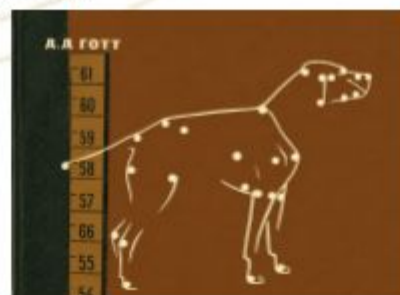
пород.

Його праці стали важливим етапом розвитку кінології.

У першій половині XX століття з'являються прихильники наукового підходу до оцінки собак. Серед них особливе місце займав С. А. Бутурлін, який вважав, що справжня кінологія повинна базуватися на точних інструментальних методах.

Його ідеї підтримував Д. Д. Готт - автор праці «Обміри та оцінка екстер'єру собак» (1935), де значна увага приділялася промірам мисливських собак (ознайомитися з цією працею можна нашому сайті у розділі Освіта-Бібліотека).

Саме в цей період кінометрія поступово починає розглядатися як допоміжний інструмент для: експертизи, селекції, оцінки розвитку молодняку, вивчення внутрішньопородних типів.

Сьогодні морфометрія є важливою частиною: племінної роботи, наукових досліджень, спортивної та службової кінології. Вона важлива і допомагає в стандартизації порід; при оцінці відповідності стандарту і порівнянні тварин; в селекції; вивченні динаміки розвитку молодняку; в спірних питаннях на виставках; вимірювання дає можливість порівнювати тварин між собою та окрему тварину з групою, порівнювати собак різних типів, що живуть у різний час, або у різних місцях, для моніторингу змін, що відбуваються в межах даної популяції з часом.

Проте навіть найточніші проміри не можуть повністю замінити комплексну експертну оцінку.

Абсолютні цифри не відображають: балансу, породного типу, темпераменту, рухів, загальної гармонії собаки.

Саме тому сучасна кінологія поєднує: окомірну оцінку, проміри, індекси статури, аналіз рухів, функціональну оцінку собаки.

Кінометрія пройшли тривалий шлях розвитку - від простих вимірювань у

стародавньому світі до сучасних систем аналізу будови тіла собак.

Попри розвиток технологій, основна мета кінометрії залишається незмінною - об'єктивне розуміння будови собаки та її відповідності функціональному й породному типу.

Бордер-тер'єр: функціональність понад моду

Ефендієва Валерія

Порода бордер-тер'єр бере початок на північному сході Англії - на вересових пустошах і сільськогосподарських землях поблизу кордону з Шотландією. Місцеві мешканці прагнули захистити худобу та запаси від шкідників і хижаків. Тер'єри були звичними «працівниками» на фермах: вони допомагали контролювати чисельність лисиць, гризунів та інших хижаків, які загрожували ягнятам, гніздовим птахам тощо.

Найраніші згадки про тер'єрів цього регіону пов'язують із Вільямом "Пайпером" Алланом, відомим шотландським музикантом, волинщиком та заводчиком собак, наприкінці XVIII сторіччя. Вважається, що бедлінгтон-тер'єр та денді-динмонт-тер'єр споріднені з ранніми місцевими тер'єрами.

У формуванні породи згадуються впливи, зокрема «dandie»-тип, а також відомі історичні згадки: наприклад, про Border Foxhounds, що описані Сером Вальтером Скоттом у 1814 році, і про бедлінгтон-тер'єра. Деякі гілки «жорсткошерстих» тер'єрів були прийняті родинами Robson і Dodd,

пов'язаними з мисливськими сворами. У 1896 році Джейкоб Робсон писав, що таких тер'єрів «утримували в Бордерах дуже давно», а його батько й сам Робсон розводили саме цей тип тер'єра приблизно в середині XIX століття - для вигнання лисиці з нори. Тер'єри були особливо потрібні в місцевості з гірськими схилами, кам'янистими розломами, долинами - де лисиця ховалася в ущелинах і норах. Приблизно близько 1880 року за собакою закріпилася назва Border Terrier - за регіоном походження та роботою з місцевими мисливськими сворами.

Бордер-тер'єрів вперше показували на сільськогосподарських виставках у Нортумберленді приблизно в 1880-х, а перша офіційно запланована виставка з бордерами згадується як Bellingham Show у 1881 році. У 1907 році бордер-тер'єрів уже виставляли на тій самій події, причому більшість собак походила з місцевих «пагорбових» районів.

У Великій Британії термін «working terrier» (робочий тер'єр) застосовували переважно до собаки, який йде в нору - у лігво лисиці, видри чи борсука - виганяє здобич, тримає її до підходу людей, витягує назовні або працює під землею.

Робочий тер'єр повинен бути достатньо великим, щоб «зробити роботу», і водночас достатньо малим, щоб пройти туди, куди може пройти лисиця. Саме тому любителі породи трималися формулювання зі стандарту, яке підкреслює головне: «Бордер-тер'єр - по суті -робочий тер'єр». Риси бордер-тер'єра як робочого тер'єра добре «перекладаються» на сучасне життя.

Коли реальна норна робота навіть з гончими у Великій Британії зменшилася, бордер-тер'єр залишився популярним завдяки спокійній, діловитий врівноваженості, атлетичній будові та відносно невибагливій шерсті. Це «приземкуватий» собака, сутність якого не змінилася від давніх часів.

Сучасні заводчики та клуби визнають цю основу і прагнуть зберегти породу саме такою.

Кажуть, що темперамент цього собаки - «твердий, як цвяхи»; зазвичай не забіякуватий, але за потреби він беззастережно постоїть за себе. У домі він дуже привітний; і якби не знати його бойових якостей і завзятості в полі, важко було б повірити в такі його якості. Активний але слухняний, він добре стрибає і дуже легко навчається.

Але в навчанні потрібно бути обережним, бо грубість у дресируванні може зруйнувати бордера, він незвично чутливий. Вираз бордера типовий для цієї породи і є своєрідним: допитливий, цікавий, кмітливий і має дружній погляд.

Голова бордера Нагадує голову видри (Otter Head). У дикій природі Великої Британії мешкає лише один вид видри: *Lutra lutra*, європейська річкова видра. Колись вона була легальною здобиччю бордер-тер'єра, але вже багато років є охоронюваним і улюбленим видом у Британії. Найсильніше ця схожість проявляється саме у воді, це не означає що бордер повинен бути схожим на видру, але подібність голови - дуже бажана і має бути помітною.

Якщо вже порівнювати цих двох тварин за особливостями голови, варто зазначити, що морда бордер-тер'єра коротка та сильна. У видри морда також досить коротка і дуже сильна. У

видри короткі вібриси, і бордер повинен мати коротку оброслість морди (довга, розкішна борода для бордера - абсолютно неприйнятна).

Шия середньої довжини, але достатньо довга, щоб забезпечити свободу рухів голови, добре поставлена.

Характеризуючи лінію верху, у початкових стандартах згадувалося незначне підвищення до попереку, але у зв'язку з тим, що судді часто перебільшували це формулювання, його було вилучено. Єдине, що визначено в стандарті, - відсутність западини за холкою.

Груди бордера довгі, ребра не дуже вигнуті, таким чином, що за лопатками можна було обхопити бордер-тер'єра двома руками.

Корпус бордера збоку може здаватися дещо грудкуватим, але на відміну від фокстер'єра має більш пряму лінію низу. Для правильної оцінки здатності до норної роботи необхідно звернути увагу на гнучкість корпусу і на процес спанування. Спанування - практичний спосіб оцінки об'єму грудей собаки за допомогою рук експерта, так званий span test. Спанування (Spanning) киттєво важливе. Воно дає

ДМ

інформацію не тільки заводчикам і суддям. Набагато важливіше, що воно визначає здатність самого собаки виконувати роботу, не застрягаючи і не наражаючись на небезпеку від здобичі.

Коли суддя виходить у ринг будь-якої породи, він повинні чітко усвідомлювати, навіщо ця порода існує, тобто знати функціонал породи. Стосовно бордер-тер'єра, при експертизі, коли мануально суддя доходить до ребер, йому необхідно переконайтеся, що вони довгі, і зовсім не округлі. Тут до пригоди спанування - руки розміщують так, щоб великі пальці з'єднувалися за плечима, а долоні охоплювали грудину, проходячи під собакою за ліктями. Якщо це вдавалося легко і пальці торкалися або, бажано, трохи перекривалися, — це означало, що собака зможе проповзати й викручуватися в норах своєї здобичі.

А законною здобиччю бордер-тер'єра в ті часи були лисиця, борсук і видра; нині в країні походження з цих трьох легальною здобиччю залишилася лише лисиця.

Шкіра бордер - тер'єра із вільною, товстою шкірою (пелт). Це надзвичайно важливо, адже вона захищає собаку від травм, завданих здобиччю, іншими собаками чи чагарником. Суддя може без вагань захопити складку шкіри за лопатками і підняти її.

У той час, коли бордер-тер'єр переважно був робочим собакою прикордонних районів Англії та Шотландії, від нього вимагалось працювати за будь-якої погоди та на різноманітному рельєфі. Він мав заходити в глибокі, вузькі, темні нори, плавати в крижаних потоках і струмках.

ДМ

Усе це було б неможливо, якби собака мав тонку шкіру і м'яку, неводостійку шерсть. Часто він годинами перебував прив'язаним до держака лопати, очікуючи, поки інші тер'єри працюють у норі, - і в цей час він повинен був зберігати тепло. Товста, міцна шкіра не лише захищає від погодних умов і довілля - вона також є серйозним захистом від зубів супротивника. Лисиця, вчепившись у шию бордер-тер'єра, часто лише пошкоджує зовнішній шар шкіри, і саме завдяки цьому багато бордерів були врятовані від загибелі. Еластичність шкіри дозволяє собаці рухатися вузькими земляними ходами, ковзаючи тілом усередині норі.

Та сама пересічена місцевість і клімат вимагали подвійної шерсті як захисту під час роботи. Перевага надається жорсткій, злегка «ламаній» шерсті. Відсутність підшерстя — серйозний недолік.

Шерсть повинна бути жорсткою; має бути очевидна подвійна структура. Якщо її не видно - слід вважати, що її немає.

Бордер ніколи не повинен бути надмірно тримінгованим, щоб нагадувати інші породи; надмірний грумінг має каратися. Якщо шерсть не

тримінгується (окрім періоду линяння), вона відростає і протягом 8-12 тижнів набуває щільного, водонепроникного стану. Після цього вона продовжує рости, починає розходитися й у цей момент вважається «перезрілою» (blown). Перезріла шерсть втрачає свої захисні властивості, не утримує тепло й не відштовхує вологу, що є серйозним недоліком для робочого тер'єра.

Жоден стандарт породи у світі не встановлює зросту для бордер-тер'єра. Коли бордер формувався як порода, він був робочим тер'єром, а «робота» для нього означає йти в нору, подавати голос (bay) або виганяти здобич із землі чи лігва. Єдине, що ніколи не змінювалося, - це те, що потрібно для норної роботи: вузькі, гнучкі (стискувані) ребра. Люди, які створили цю породу, чудово знали, що роблять, і мали кмітливий спосіб переконатися, що собака має правильний розмір для роботи, незалежно від його висоти. Вони проводили спанування.

До вад бордера відносяться ті, які вказують на те, що собака не здатен повноцінно виконувати свою роботу. Адже бордер має заходити в нору, виганяти здобич або, якщо це

неможливо, повинен залишатися з нею до прибуття людини, яка доб'є звіра, або ж, у крайньому разі, мати силу самотійно знищити здобич.

Сьогодні більшість бордерів не працюють по норі. Але це жодним чином не є виправданням для заводчиків, щоб дозволяти недолікам проникати в породу. Вони надалі повинні розводити собак із якісними головами, закладаючи всі чесноти, описані в стандарті, зберігаючи робочі риси.

«Собаки дивляться в душу»: історія через втрати, дружбу і пам'ять

Сьогодні наш журнал у гостях у відомого одеського майстра перевтілення Артема Чередника - hairdresser, stylist, KEMON Ambassador in Ukraine, DJ, творчої людини, для якої стиль давно став способом самовираження.
Creator of: @thelab.artche; #artchestyle

Але цього разу ми говоримо не про моду, сцену чи мистецтво перевтілення. Ми говоримо про собак. Про тих, хто приходить у життя не випадково, лікує душу й іноді рятує людину значно більше, ніж людина рятує їх.

- Артеме, коли у Вашому житті з'явився перший собака?

— Перший собака з'явився у мене, коли мені було сім років. Мій брат поїхав до армії й залишив на мене свого ризеншнауцера — великого службового пса. Але ця подія стала для мене великою травмою, тому що собака помер буквально через тиждень після від'їзду брата.

Потім були ще непрості історії, і в якийсь момент я вирішив, що більше не матиму собак. Тоді у моєму житті з'явився кіт, який прожив зі мною сімнадцять років.

Минали роки. Я переїхав до Одеси й одного дня все ж таки наважився дати собі ще один шанс. Так у мене з'явився Ерос - той-пудель.

Коли пішов кіт, Ерос дуже сумував. І тоді я вирішив знайти йому подругу. Так у моєму житті з'явилася Бригіта - собака породи лаготто-романьоло, на яку я дуже довго чекав.

Вони з Еросом стали справжніми друзями.

- Я взагалі вважаю, що собаки кращі за людей. Вони по-справжньому близькі. Найщиріші друзі, які ніколи не прикидаються.

Бригіту полюбив особливо.

- Я відчував, що це взаємно. У неї були абсолютно людські очі...

Що саме сталося, Артем досі не може пояснити остаточно. Можливо, вроджена патологія чи легенева недостатність. Але одного дня Бригіті не стало.

- Кожного разу, коли я бачив собак, схожих на Бригіту, це був тригер. Відчував сильний біль. Вона була одна-єдина. Назавжди в моєму серці...

У пам'ять про неї Артем організував збір допомоги для притулку.

- Ми зібрали близько 200 кілограмів корму й відвезли його собакам. І тоді я подумав: якщо відчую якийсь зв'язок - візьму собаку.

У притулку на нього чекало зовсім інше відчуття.

- Найперше, що я відчув - величезний сум. Сум усіх цих собак. І водночас - надію. У кожного в очах була надія, що прийшли саме за ним.

Серед десятків тварин особливо запам'ятався великий пес, який буквально не зводив з нього очей.

- Я був за крок від того, щоб забрати його. Але потім зрозумів: такий великий собака у квартирі - це майже нереально.

І саме в цей момент до нього підійшло "маленьке диво".

- Це був такий собі "таксодворянин" -

каже Артем, метис, але десь там точно бабуся "погуляла" не з водолазом, а з таксою, - сміється Артем. - І я одразу зрозумів: це мій собака.

Та історія на цьому не закінчилася.

- Майже одразу підбігла ще одна собака - дівчинка. Як з'ясувалося, це була його сестра. Тож додому ми поїхали вже втроєх.

Сьогодні Артем говорить про них уже не просто як про домашніх улюбленців.

- Я зрозумів, що це найкращі друзі мого життя. Як би я не любив усіх своїх тварин - породних, титулованих, зі статусом, з усім... Але настільки відданих, вірних, люблячих і вдячних за те, що ти обрав саме їх, я не зустрічав.

І після короткої паузи додає:

- Але тут треба розуміти: це не я врятував їхні життя. Насправді вони врятували моє.

- Ви працюєте зі спеціалістами у вихованні собак?

- Так, із першого дня з ними працює спеціаліст із поведінки собак. Я вважаю, що коли ти береш собаку, то повинен одразу розуміти: особливості породи; функціональність; призначення; можливі поведінкові проблеми.

Ну, у моєму випадку відома лише половина породи, - сміється Артем.

- Від цього залежить усе: і виховання, і адаптація, і взаєморозуміння із собакою. Спеціаліст допомагає мені краще їх розуміти, правильно виховувати, навчити елементарним речам - ходити поруч, реагувати на навколишній світ.

Історія цих собак теж була непростою.

- Вони жили на заправці, потім у притулку, а тепер раптом опинилися у зовсім іншому середовищі - у багатоповерхівці, серед великої кількості людей і собак. До цього вони довгий час бачили лише клітку.

Артем говорить про відповідальність дуже спокійно й без пафосу.

- У моїх собак є вся необхідна обробка,

вакцинація, догляд. Але найважливіше - це виховання.

- А як нових собак сприйняв Ерос?

Артем сміється:

- Він тримає їх на дистанції витягнутої лапки. Вони дуже активні, а він уже солідний пес. Може трохи погратися, а потім забирається кудись вище й дивиться на їхні ігри зверху.

Про Ероса Артем говорить із особливою теплотою.

- Ерос - ідеальний, чемний пес. Він ніколи нічого не зіпсував. Так само займався з кінологом, проходив соціалізацію, але робив це дуже легко, швидко і з задоволенням. У нього дуже гордий характер.

А ось Діана зовсім інша.

- Вона дуже тендітна, ніжна... Зовсім інша за характером. У кожного свій темперамент, свої звички, своя історія.

Сьогодні дім Артема знову наповнений собачими кроками, іграми, шерстю на одязі та живими емоціями. Але за цією буденністю стоїть щось значно більше - досвід любові і втрат, відповідальності й другого шансу.

Історія Артема - не лише про собак із притулку чи породних улюбленців. Вона про те, як тварини іноді повертають людині здатність знову відчувати, довіряти й жити далі.

- Мені здається, собаки завжди відчують, коли їх обирають серцем, - каже Артем. І, мабуть, саме тоді між людиною і собакою народжується справжня дружба.

І дивлячись на те, як біля його ніг мирно влаштовуються собаки, важко з цим не погодитися.

Перша виставка собак в Одесі: факти і легенди

Початок ХХ століття став для Одеси часом грандіозних змін. Місто стрімко перетворювалося із «хлібної столиці», в ті часи імперії, на великий промисловий, культурний та торговельний центр. Саме в цій атмосфері прогресу, технічних відкриттів і світського життя народжувалася й українська кінологія. У 1910 році в Одесі відкрилася Всеросійська художньо-промислова виставка - подія, яка стала справжньою сенсацією для всього півдня. Її територія розташувалася в Олександрівському парку (сьогодні - це парк ім. Тараса Шевченка) та займала понад 18 гектарів. Тут демонстрували новітні досягнення промисловості, архітектури, судноплавства, виноробства, сільського господарства, спорту й навіть повітроплавання.

Саме в рамках цієї грандіозної виставки, за припущеннями дослідників, та за згадками в тодішній пресі, могла відбутися і перша велика виставка собак в Одесі.

Промислова виставка 1910 року була не просто економічною подією. Це був справжній світський сезон. Сюди приїжджали промисловці, митці, чиновники, військові, інженери та представники аристократії. Одесити прагнули показати, що їхнє місто нічим не поступається європейським столицям. Сенсацією літа став політ знаменитого авіатора Сергія Уточкіна, який 3 липня здійснив демонстраційний виліт над виставкою та Одеською затокою. Тисячі людей заповнили алеї парку, залишивши павільйони майже порожніми. Це була епоха, коли технічний прогрес межував із романтикою, а виставки ставали символом нового світу.

ОДЕССА. Главный вход на выставку
ОДЕССА. Entrée Principale de l'Exposition.

На цьому фоні цілком закономірною виглядає і поява виставки собак. На початку XX століття собаківництво поступово переставало бути виключно утилітарною сферою мисливства чи охорони господарства. Саме в рамках цієї масштабної події, за припущеннями дослідників, 20 червня 1910 року могла відбутися і перша велика виставка собак в Одесі.

Організатором виставки собак виступило «Одеське товариство правильного полювання» - впливова організація, що об'єднувала мисливців, заводчиків та поціновувачів породних собак.

Для проведення експертизи до Одеси був запрошений Микола Кишенський - легендарна постать у світі мисливського собаківництва.

Автор праць про гончаків експерт у галузі мисливського собаківництва.

На той момент він уже понад десять років залишався незмінним суддею виставок собак, а його авторитет вважався беззаперечним.

Йому належить перше теоретичне обґрунтування типових ознак порід гончаків собак, яке він втілював у своїй суддівській практиці, заклавши основу всієї подальшої роботи з породами гончаків. Саме погляди Кишенського на гончаків, його теоретична та практична робота у цій галузі послужили відправною точкою для всіх майбутніх поколінь гончатників. Він же перший обґрунтував теорію та практику рушничного полювання з гончаками. А його фундаментальна праця «Ружне полювання з гончаками» є класичною.

За спогадами та газетними замітками того часу, виставка була організована з максимальною урочистістю.

Для собак облаштували спеціальний поміст, вкритий соломом.

Поруч знаходилися власники, а також городові - міські поліцейські. І сьогодні важко сказати напевно, кого вони мали охороняти більше: глядачів від собак чи собак від надто емоційної публіки.

На виставці був присутній і сам одеський градоначальник Іван Толмачов. А поряд із ним - загадкова пані С. зі своєю болонкою. Повне ім'я жінки газети не називали, але саме ця історія згодом перетворилася на одну з найвідоміших легенд собаківництва Одеси.

Після експертизи собак і обрання переможців, мало урочисто відбутися нагородження.

До Одеси спеціально привезли три медалі для найкращих представників порід.

Однак саме в цей момент сталася подія, яка викликала чимале здивування серед учасників виставки, публіки, та самого судді. За повідомленнями тогочасної преси, золота медаль мисливського товариства нібито ще до завершення суддівства була передана

болонці пані С. - той самий близькій знайомий одеського градоначальника.

Чи був це справжній світський протекціонізм чи просто газетна сенсація — сьогодні сказати складно. Але саме ця історія додає першій одеській виставці особливого колориту та перетворює її на міську легенду.

Газети писали, що насправді найвищу нагороду мала отримати гонча на прізвисько Летунья — собака, який вразив експертів своїми робочими якостями та породністю, що саме йому суддя віддавав перевагу серед учасників виставки.

На початку XX століття виставки собак були значно більшим, ніж просто демонстрацією тварин. Вони ставали місцем зустрічі заводчиків, мисливців, аристократів і міської інтелігенції. Тут формувалося розуміння породності, культури утримання собак та відповідального розведення.

Одеса, як космополітичне портове місто, дуже швидко увібрала ці

тенденції. Тут поруч існували мисливські традиції, європейська мода, технічний прогрес та любов до видовищності.

Архівні кадри дозволяють припустити, що виставка в Одесі не обмежувалася виключно мисливськими породами. Тут можна побачити собак інших порід, що робить цю подію ще більш цікавою для історії українського собаківництва.

Ймовірно, глядачі того часу спостерігали не лише традиційний огляд екстер'єру. Собаки також демонстрували свої робочі якості, адже на початку XX століття функціональність породи залишалася головним критерієм її цінності.

Саме тому цілком символічно, що одна з перших великих кінологічних подій на українських землях могла відбутися саме тут - серед алей парку, шуму світського натовпу, польотів аеропланів і суперечок навколо золотої медалі для болонки.

Поява виставки собак в Одесі була не випадковістю, а відображенням змін у самому міському суспільстві. На початку XX століття собаківництво вже виходило за межі суто практичного використання. Воно ставало частиною міської культури, моди та престижу. Разом із розвитком промисловості, спорту та технічних товариств в Одесі формувалася і нова кінологічна культура - культура виставок, експертизи та породного собаківництва.

І, можливо, саме тоді в Одесі почалася історія української кінології.

Від Сірка до «котиків ЗСУ»

Ефендієва Валерія

Українська культура ніколи не існувала окремо від тварин. Вони жили поруч із людиною, працювали разом із нею, рятували, годували, охороняли дім і ставали частиною народної пам'яті. Але ставлення до різних тварин формувалося по-різному - через спосіб життя, господарство, історію та навіть географію.

Особливо цікавими в цьому сенсі є два образи - собака і кіт.

Сьогодні, під час війни, вони знову опинилися в центрі українського символізму, але вже в абсолютно новому значенні.

Чому український собака у сільській місцевості століттями жив на ланцюгу? Чому військових сьогодні лагідно називають «котиками»?

І чому саме кіт, а не собака, несподівано став одним із неофіційних образів сучасної України?

Щоб відповісти на це питання, потрібно звернутися не лише до сучасності, а й до історії, фольклору, лінгвістики та народної психології.

Український собака: охоронець, а не компаньйон.

Якщо уважно прочитати українські прислів'я про собак, стає зрозуміло, що

народ ставився до них із повагою, але без ідеалізації:

«І собака чує, хто його годує»

«Вивченого пса нічим не підкупиш»

«Старий пес дармо не бреше»

«З собакою дружи, а палицю в руках держи» або «Собаку мани, а палицю тримай»

«Не вір собаці, бо вкусить»

«Кожний пес на своїм смітті пан»

«Як Рябка годують, то так Рябко і бреше» (гавкає).

У цих висловах немає романтичного образу "найкращого друга людини". Український собака - це насамперед функція. Він охороняє двір, попереджає про небезпеку, стереже господарство.

І це не випадково.

Українські землі століттями були аграрними. Основою життя були: поле; зерно; худоба; город; сад; важка фізична праця.

У такому світі кожен мав свою роль: кінь працював; корова годувала; віл тягнув; пес охороняв.

Собаку цінували за користь, а не за емоційну близькість. Саме тому навіть сьогодні у багатьох селах нормою

залишається собака на ланцюгу, будка і миска їжі як ознака «доброго ставлення».

Це майже не було проявом жорстокості. Швидше - продовженням старої селянської моделі світу, де тварина існувала поруч із людиною як частина господарства.

Дуже показово цей тип традиційного українського ставлення до собаки відображений у культовому мультфільмі «Жив-був пес». Старий дворовий пес у ньому - не домашній улюбленець у сучасному розумінні, а сторож і працівник, якого цінують доти, доки він виконує свою функцію.

І водночас саме цей мультфільм надзвичайно точно показує іншу важливу рису української культури - приховану емоційну прив'язаність до тварини. Людина може не говорити про любов, не сприймати собаку як «дитину родини», але все одно

відчувати до нього вдячність, жалість і моральний обов'язок.

Можливо, саме тому історія старого пса так глибоко закарбувалася у пам'яті кількох поколінь українців. Вона виявилася не лише казкою про тварин, а й дуже точним образом традиційного українського села - суворого, практичного, але здатного на співчуття.

У Західній Європі сільський собака формувався в дещо інших умовах.

Якщо для українських земель основою господарства століттями були: землеробство; городництво; охорона подвір'я, то в багатьох регіонах Західної Європи ключову роль відігравало: вівчарство; скотарство; випас худоби.

Саме тому там особливого значення набули пастуші собаки.

У Шотландії, Франції, Бельгії чи Піренейських регіонах собака не просто охороняв двір. Він постійно працював поруч із людиною: керував стадом; супроводжував пастуха; приймав самостійні рішення; взаємодіяв із людиною майже безперервно.

Такий спосіб роботи формував інший тип взаємин.

Пастуший собака був не лише “майном” господаря, а його щоденним партнером. Від взаєморозуміння між людиною і собакою буквально залежало виживання стада та успіх господарства.

Саме в такому середовищі формувалися численні європейські пастуші породи.

І хоча ці собаки також виконували практичну функцію, сама модель співіснування була іншою. Собака значно більше перебував поруч із людиною, а не “при дворі”.

Можливо, саме тому в західноєвропейській культурі раніше сформувався образ собаки як компаньйона та партнера людини, співучасника людського життя, тоді як в українській традиції він довше залишався насамперед охоронцем господарства.

Попри близькість до людини, собака в українській традиції майже ніколи не мав сакрального статусу. Українська культура загалом дуже практична й “земна”. Вона не ідеалізує тварину, а сприймає її такою, якою вона є: корисною; небезпечною; відданою; територіальною; інстинктивною.

Навіть у прислів'ях через собаку часто описують саме людську поведінку:

«То дурний собака, що на всіх гавкає.»

«Свій пес як укусить, то найгірше болять»

«Він, як собака на сні»

Собака стає дзеркалом людини, але не сакральним образом. Для української традиції значно ближчими до символічності були: кінь; лелека; вовк; віл. Собака ж залишався поруч із людиною - вірний, потрібний, але насамперед охоронець господарства.

Кіт - зовсім інший архетип і мав зовсім іншу роль в українській культурі. На перший погляд, він теж виконував практичну функцію - ловив мишей і оберігав зерно. Але в народній уяві кіт завжди був більш містичною істотою. Його: першим впускали в нову хату; пов'язували з потойбіччям; вважали здатним “відчувати” нечисту силу; асоціювали з ніччю, інтуїцією та межею між світами, містичний помічник відьми. А ось образ української відьми є особливо цікавим. На відміну від західноєвропейського стереотипу, українська відьма часто постає не просто злою чаклункою, а сильною, самостійною жінкою, пов'язаною з природою, знанням і захистом свого

простору. І поруч із нею дуже часто з'являється саме кіт - не як домашня тварина, а як супутник, фамільяр, містичний помічник.

Війна і нові українські символи. Після 2022 року українська культура почала стрімко народжувати нові архетипи. І раптом виявилось, що військових масово називають: «котиками».

На марках, графіті, листівках і шевронах з'явилися коти у пікселі та бронезилетах.

Паралельно відродився образ і «української відьми», яка знищує ворога не лише зброєю, а й силою духу.

Чому саме кіт? Можливо тому, що саме кіт найкраще передає риси, які українці побачили самі в собі під час війни: незалежність; здатність виживати у будь-яких умовах; хитрість; внутрішню свободу; мовчазну витривалість; уміння бути лагідним для своїх і небезпечним для ворога. Кіт не підкоряється, не втрачає себе навіть поруч із людиною. Він гнучкий, обережний, терплячий і завжди знаходить спосіб вистояти. Саме тому образ «котика» виявився набагато глибшим, ніж просто інтернет-мем чи лагідне звернення. У ньому несподівано поєдналися: домашність; незламність; самоіронія;

інтуїція; здатність жити попри небезпеку.

І саме тут виникає дивовижний контраст. Під час війни собака став рятувальником; службовим помічником; захисником; героєм. Саме тому вся країна знає Патрона - собаку, який став еталоном служби, допомоги та порятунку. А кіт перейшов у зовсім іншу площину - емоційну та культурну. Він став: мемом; символом своїх; образом незламності; уособленням дому, який вистояв.

Можливо, саме через ставлення до тварин найкраще видно характер народу. Український собака століттями був охоронцем двору й помічником людини. Український кіт - мовчазним хранителем дому та межі між реальним і містичним. А під час війни ці давні образи несподівано ожили по-новому. Собака став героєм. Кіт став душею спротиву. І, можливо, саме в цьому дивному поєднанні - між двором і містикою, між службою й свободою - сьогодні народжується нова українська культурна символіка.

Правові аспекти в собаківництві

Ольга Козирська

Собаки і право: що насправді повинен знати власник.

Собака в місті давно перестала бути просто домашнім улюбленцем «для душі». Як тільки тварина з'являється у правовому полі - вона автоматично стає частиною системи правил, обов'язків і відповідальності. І саме тут у більшості власників починаються проблеми: емоційне сприйняття собаки не збігається з юридичною реальністю.

Собака як юридичний об'єкт і як жива істота.

З погляду права собака одночасно має два статуси. З одного боку - це об'єкт цивільних прав, тобто майно. З іншого - жива істота, яка підпадає під спеціальні норми захисту від жорстокого поводження.

І тут виникає ключова юридична особливість:

Власник має повне право володіння, але не може поводитися з твариною як зі звичайною річчю.

Це створює баланс, який часто недооцінюють: права є, але вони завжди «обтяжені» обов'язками.

Місто як середовище підвищеного ризику.

У міських умовах собака - це вже не приватна історія «вдома». Це постійна взаємодія з іншими людьми, тваринами, транспортом і публічними просторами. Тому законодавство фактично вимагає від власника одного - контролю. У практичному сенсі це означає:

Собака має бути керованою у будь-який момент.

Вигул не може створювати загрозу для оточення.

У публічних місцях тварина повинна перебувати під наглядом.

Власник зобов'язаний запобігати агресії або втечі.

Важливий момент: у разі інциденту питання «я не встиг» або «вона зазвичай так не робить» юридичного значення майже не має. Відповідальність все одно залишається на власнику.

Відповідальність: те, про що згадують після проблеми

У собаківництві відповідальність не теоретична — вона завжди практична.

Вона може бути:

Цивільною - коли потрібно відшкодувати шкоду.

Адміністративною - у вигляді штрафів за порушення правил утримання.

Кримінальною - у складних випадках, якщо наслідки серйозні або є факти жорстокого поводження.

І важливий нюанс: у більшості ситуацій суди виходять не з пояснень власника, а з факту контролю над твариною і того, чи були вжиті реальні заходи безпеки.

Документи: формальність, яка часто рятує.

Хоча багато власників ставляться до документів як до бюрократії, на практиці це основа юридичної та ветеринарної захищеності. Зазвичай мова йде про:

1. Ветеринарний паспорт.
2. Підтвердження вакцинації (насамперед проти сказу).
3. Ідентифікацію тварини (мікрочіп).
4. Документи про походження.

Це не «формальність для галочки». У конфліктних ситуаціях саме ці дані часто визначають правову позицію власника.

Головний принцип, який варто запам'ятати.

У правовій логіці собаківництва існує проста, але жорстка формула:

Чим більше свободи отримує тварина - тим більше відповідальності бере на себе власник.

Інакше кажучи, право тримати собаку ніколи не є «безумовним комфортом».

Це завжди управління ризиком.

Зацікавила тема?

Собаки не потребують складного юридичного підходу - його потребують ситуації, що виникають навколо них. Долучайтесь до глибокого вивчення теми, щоб захистити себе та свого улюбленця.

👉 Дізнатися більше та зареєструватися:
[Цикл вебінарів: «Правові аспекти у собаківництві»](#)

Лавандиш, або Дотик природи: досвід з ароматерапії у догляді за собаками

Юліана Мельник

“Рекс вижив не тільки тому, що ми знали що робити. А й тому, що ми не хотіли його втрачати. Лише дихали разом.”

Є історії, які залишаються в серці назавжди. Вони не про героїзм, не про великі досягнення. Вони - про життя. Про те, як кілька крапель олії, молитва й віра в диво рятують найцінніше.

Рекс - один із наших ротвейлерів. Великий, кремезний, серйозний охоронець великої ферми, де ми жили. Його не злякаєш ніяким диким незнайомцем, розміром із середню собаку. Але саме погоня за таким “гостем” одного разу стала фатальною.

Рекс потрапив до складу, де зберігаються хімічні засоби — і зазнав сильного хімічного опіку пащі та гортані.

Діагноз ветеринара був безжальний. Якщо за два дні не стане краще - буде рішення про присипання. Ліки ввести було неможливо: паща не відкривалась, із рота текла кров'яниста піна. І тоді ми зробили те, що вміємо - довірилися ефірним олійкам, природі і любові.

Ми зібрали наші запаси ефірних олій. Лаванда - як головний “ангел” при опіках, чайне дерево - антисептик, фенхель - для підтримки. Приготували два натуральні спреї: один на основі оливкової олії, другий - із зеленого чаю.

Кожну годину, попри страх і біль, ми впорскували ці суміші у рот нашому псові.

За добу сталося диво. Ввечері наступного дня Рекс встав, сам відчинив двері й вийшов у двір. Обійшов володіння, як завжди. У нього знову з'явилися очі. Дух. Життя. Під час візиту до ветеринара навіть не стояло питання про “приспати”. Нас відпустили додому відновлюватись.

Тепер ми ніжно називаємо його Лавандишем.

Життя з ароматами: як ми використовуємо ефірні олії у собачому побуті. Коли хтось запитує мене, чи безпечно використовувати ефірні олії для собак, я завжди відповідаю чесно: ми не лікуємо оліями, ми живемо з ними. Це - частина нашого щоденного простору. Нашого способу бути з повагою, ніжністю, без зайвого втручання. І це працює.

Усі пологи наших собак проходять у супроводі дифузора з лавандою. Це вже ритуал. Лаванда допомагає зменшити тривожність, зняти напругу, створити атмосферу довіри й безпеки. Ми не раз помічали, як суки починають дихати рівніше, коли в повітрі з'являється знайомий ніжний аромат.

Інша історія з нашою Коброю. Вона дуже чутлива до емоцій. Любить тишу, простір і свої особливі вечори. Щоночі перед сном вона лягає біля дифузора, де м'яко мерехтить суміш із іланг-ілангу.

Це її вибір - ми ніколи не змушували. Вона просто знайшла для себе цю форму спокою. І засинає, муркочучи по-своєму, по-собачому.

Натуропатія - це не заміна ветеринарії. Але це дійсно дієва допомога, а іноді, як в історії з Рексом і альтернатива. Ефірні олійки стали частиною нашого життя. Ми використовуємо тільки натуральні, якісні олії. Уникаємо всього різкого чи токсичного. І завжди уважно спостерігаємо за реакцією - бо навіть найкращий засіб має бути обраний з турботою.

У теплу пору року ми також використовуємо ефірні олії для профілактики укусів кліщів. Замість

партнери, друзі, члени родини. І ми хочемо дати їм більше, ніж турботу - ми хочемо дати їм життя з ароматом любові.

Рекс, наш Лавандиш, щовечора проходив повз дифузори і глибоко вдихав знайомий запах.

А Кобра муркоче уві сні біля іланг-ілангу. І я точно знаю: для них це не про лікування. Це - про присутність. Про те, що ми поруч. Що навіть у найтемніші часи - є світло. І аромат, який веде додому. "Не всі ліки продають в аптеці. Деякі - народжує сама природа..."»

Ми вже давно живемо у світі, де наші собаки - не просто улюбленці, а

Якщо перший випуск *Dog's Multiverse* заклав міцний історичний та філософський фундамент, то наступний номер готує вас до подорожі найскладнішими кінологічними маршрутами: від еволюції психіки собак в екстремальних умовах війни до генетичних таємниць мозаїчного Мерля, від відродження Українського карпатського гончака до створення нової породи MultiL через 12-річний шлях проб, помилок та перемог. Все це свідчить що українська кінологія не просто інтегрується в європейську — вона творить нову історію.

У НАСТУПНОМУ НОМЕРІ

**Прийняття самостійних рішень
собаками в екстремальних
умовах**

Еволюція психіки собак під час війни

Все про японського тер'єра

*Рідкісна порода з витонченою
зовнішністю та особливою історією*

**Український карпатський
гончак**

*Походження, мисливські традиції та
відродження забутого типу*

**Мозаїчний мерль - коли
генетика приховує більше, ніж
бачить око**

*Причини виникнення, особливості
успадкування.*

**Основні правила
транспортування собак**

Колонка юриста

**«Собака — не тренд, а частина
життя»**

*Як правильно обрати породу для
родини. Нотатки заводчика*

**Crufts — найпрестижніша
виставка собак Великобританії**

*Історія, традиції та атмосфера
головної кінологічної події світу*

Нова порода MultiL (Мультіель)

*Ексклюзивне інтерв'ю із заводчиком
Катериною Капіциною.
Дванадцять років досліджень, селекції
та пошуку істини*

DM

Dog's Multiverse Journal

